

FÖLDRAJZ TANMENET

a Műszaki Kiadó Földrajz 7. (MK-4250-6) tankönyvéhez

Készítette: Ütőné Visi Judit

7–8. évfolyam

A földrajz tantárgy oktatásának célja az általános iskola 7–8. osztályában

A Földünk, környezetünk műveltségterület a földrajz tantárgy keretei között jelenik meg az oktatásban. A műveltségterület elnevezése, amellyel először a NAT bevezetésekor találkoztunk, fontos – a kerettantervekben és a NAT 2006-ban is nyomon követhető – üzenetet hordoz a földrajztanárok számára. Nem csupán egy új elnevezés bevezetését jelenti, hanem egyben arra is utal, hogy napjaink földrajzoktatása már nem ugyanaz, mint amilyen évtizedekkel ezelőtt volt. Napjainkra a földrajzi és a környezeti tartalmak annyira összekapcsolódtak egymással, hogy egymás nélkül nem létezhetnek és nem ismerhetők meg. Éppen ezért a mai földrajztanítás legfőbb célja, hogy megismertesse a tanulókkal a földi térnek és benne az ember környezetének jellemzőit, a bennük lezajló folyamatokat, jelenségeket.

A földrajz tantárgy a napjainkban lejátszódó társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok vizsgálatát állítja a középpontba. A komplex, természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket, folyamatokat egyaránt bemutató tananyag feldolgozásának célja a tanulók szemléletének formálása, a földrajzi gondolkodás képességének megalapozása.

A földrajz tanulása során alakul ki a tanulóknál a mindennapi élet szempontjából döntő fontosságú térbeli és időbeli tájékozódási képesség. A tananyag elsajátítása mellett kiemelten fontos feladat a különböző ismeretszerző módszerek elsajátítása, a földrajzi tartalmú nyomtatott és elektronikus információhordozók használatában való jártasság megalapozása.

Az általános iskolai földrajzoktatás során szakítani kell a pusztán tényközlő oktatási móddal, a hangsúlyt egyre inkább a folyamatok vizsgálatára, az összefüggések, az általános törvényszerűségek megláttatására kell helyezni.

A tantárgy tartalmának elsajátítása során tudatosulnia kell a tanulóknál, hogy az emberiség jövőjét meghatározó kihívások döntően földrajzi problémákból indulnak ki. Ezért a földrajzoktatás kiemelten fontos feladata, hogy fejlessze a tanulók környezeti érzékenységét, megértse velük a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák, az emberre veszélyes folyamatok felismerésének, mérséklésének és megakadályozásának fontosságát és lehetőségeit.

A tantárgy oktatásának célja az általános iskolában, hogy:

Földünk és környezetünk

- ráébressze a tanulókat a tantárgy fontos szerepére napjaink földrajzi-környezeti jelenségeinek, folyamatainak megértésében,
- kifejlessze bennük a közösségük, országuk, régiójuk problémáinak megoldásában való aktív részvétel igényét és készségét,
- a hazai és az európai természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékek megismertetésével hozzájáruljon a reális alapokon nyugvó nemzet- és Európa-tudat kialakításához, a hazához való kötődéshez,
- tudatosítsa a tanulóknál, hogy az ember társadalmi-gazdasági tevékenysége során jelentősen átalakította a környezetét, ezzel segítse elő a környezettudatos életmód kialakulásának megalapozását,
- megláttassa a tanulókkal a környezet és a társadalom időben és térben változó kapcsolatait, összefüggéseit,
- segítse elő a különböző társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, kultúrája, értékei iránti érdeklődés és tisztelet kialakulását,
- értesse meg a társadalmi-gazdasági életben jelen lévő többirányú, kölcsönös függőséget,
- a tanulók megismerjék az ember életteréül szolgáló Földet, az ott zajló természeti és társadalmi jelenségeket és folyamatokat, értsék egymásra hatásuk tér- és időbeli rendjét, valamint azok következményeit.
- ismerjék fel az ember életmódját, gazdasági tevékenységeit meghatározó feltételeket az egyes földrészekben, azok tipikus tájain, jellegzetes országaiban, a Kárpát-medencében, és azon belül hazánkban. Lássák, hogyan hat a társadalom a környezetre.
- a környezet és a társadalom egymásra hatásának megértésén keresztül ismerjék meg a környezeti gondolkodás lényegét.
- sajátítsák el a természet és a társadalom kapcsolatának különféle megismerési lehetőségeit, az ismeretek feldolgozásának és felhasználásának módjait.

7. évfolyam

A földrajz oktatásának célja a 7. évfolyamon

A tanulók tudjanak eligazodni a földtörténeti időbeosztás főbb egységeiben. Értsék a történelmi és a földtörténeti időbeosztás nagyságrendbeli különbségét.

Legyenek tisztában a tananyag elsajátítása során megismert kontinensek földrajzi helyzetével, földtani szerkezeti jellemzőivel. Ismerjék és tudják összehasonlítani az egyes kontinensek éghajlati, vízrajzi, talajtani jellemzőit, az élővilágukat. Ismerjék fel a természetföldrajzi övezetesség rendszerét az egyes kontinenseken, lássák a természetföldrajzi övezetesség és a társadalmi-gazdasági tevékenység kölcsönhatásait. Legyenek tisztában a természeti környezetet veszélyeztető társadalmi-gazdasági tevékenység hatásaival, értsék a veszélyek csökkentésének fontosságát.

A tanulók ismerjék meg az egyes kontinensek társadalmi-gazdasági jellemzőit és azok legfontosabb változásait. Ismerjék a népesség számának, összetételének, területi elhelyezkedésének időbeli és térbeli átalakulását. Vegyék észre a települések, az életmód és a gazdálkodás kölcsönhatását, összefüggését a természeti adottságokkal.

A tanulók ismerjék a kontinens legfontosabb országcsoportjainak, országainak, tipikus tájainak természetföldrajzi és társadalmi gazdasági jellemzőit, szerepüket a nemzetközi munkamegosztásban. Az eltérő életmód és szokások, a különböző történelmi és kulturális jellemzők megismerésével alakuljon ki a tanulóknál az idegen kultúrák értékei iránti nyitottság és tisztelet.

Előzetes ismeretek

A természetismeret tantárgy keretében tanultak:

- Térképismeret, térképhasználat, tájékozódás a térképen
- A felszín formakincse
- A felszíni és felszín alatti vizek jellemzői
- A felszínformálódás
- Az éghajlat övezetesség legfontosabb jellemzői
- Az emberi tevékenység környezetátalakító hatása

Földünk és környezetünk

A történelem tantárgy kereteiben tanultak:

- Ókori kultúrák

Tartalom

Témakörök	Javasolt óraszám
1. Földünk története	3
2. Afrika, Ausztrália és Óceánia, a Sarkvidékek	10
3. Amerika	9
4. Ázsia	10
3. Európa	19
Év végi ismétlés	5
Összesen	56

Tevékenységek

Kiemelten fontos a rendszeres térképhasználat, a térkép információforrásként történő, kezdetben irányított majd egyre önállóbb felhasználása. A szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. Adatsorok, grafikonok, vázlatábrák, térképvázlatok összehasonlító elemzése, általános törvényszerűségek, egyszerű következtetések levonása tanári kérdések segítségével. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl.: népsűrűség, éghajlati jellemzők).

Tipikus tájak, városok, településformák, kulturális értékek felismerése képek alapján.

Irányított információszerzés különböző információhordozókból (pl.: útikönyvek, statisztikai kiadványok, újságok) az egyes kontinensekről, országcsoportokról, országokról. Irányított tanulói kiselőadás az egyes országok természeti, társadalmi-gazdasági, kulturális és életmódbeli sajátosságairól. Gyűjtőmunka (fényképek, prospektusok, képeslapok, gazdasági adatok, hazánkban kapható jellemző termékek stb.) tablókészítés egy-egy kiválasztott országgal kapcsolatosan.

Kiemelt cél, hogy az irányított majd az egyre önállóbb ismeretszerzési tevékenység során sokoldalú információt kapjanak a tanulók az egyes országcsoportokról, országokról. Lássák meg, hogy a hétköznapi élet számos területén fel tudják használni a tanórákon megszerzett ismereteiket, illetve a különböző információhordozókból szerzett ismereteket jól beépíthetik a tantárgy tanulásába.

Földünk és környezetünk

Követelmények

A tanulók tudjanak tájékozódni a földtörténeti időben, ismerjék a kontinenseket felépítő nagy szerkezeti egységek kialakulásának időbeli rendjét. Használják fel a természetismeret tanulása során megszerzett ismereteiket az egyes kontinensek, országcsoportok, országok és tipikus tájak természeti adottságainak jellemzésében. Tudják bemutatni megadott szempontok alapján az egyes kontinenseket, a tipikus tájakat és országokat, példák alapján szemléltessék a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági jellemzők közötti alapvető összefüggéseket.

Legyenek képesek különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból a témához kapcsolódó információk gyűjtésére és egyszerű feldolgozására tanári irányítással.

A témakörhöz kapcsolódó topográfiai fogalmakat a tanulók tudják megmutatni különböző méretarányú és tartalmú térképeken. Tudják megfogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésüket, leolvasni természetes és/vagy politikai határaikat. Ismerjék fel, illetve tudják bejelölni – kezdetben még tanári irányítással – az egyes topográfiai fogalmakat a különböző térkép-vázlatokon, tudják a tananyagban meghatározott hozzájuk kapcsolódó tartalmakat.

Értékelés, ellenőrzés

Szóbeli feladatok az alapfogalmak és az alapvető összefüggések megértésének ellenőrzésére frontális tanórai beszélgetés, illetve feleltetés formájában. Egyszerű kontúrtérképes feladatok megoldása a topográfiai fogalmak elsajátításának ellenőrzésére. A térképhasználat képességének fejlődését nyomon követő rövid írásbeli feladatok rendszeres alkalmazása a tanórán (pl.: helymeghatározás, információk leolvasása térképekről stb.). Önálló tanulói munka (adat- és információgyűjtés, információk feldolgozása, fogalmazás, rövid beszámoló, ismertetés) értékelése.

A nagyobb tartalmi egységek végén különböző típusú feladatokból álló, az ismeretek egyszerű alkalmazását is igénylő témazáró feladatsor a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek és készségek ellenőrzésére.

Feltételek, eszközök

A tananyag elsajátításához elsötétíthető, vetítésre, videofilm vetítésére alkalmas tanterem szükséges.

A) Demonstrációs eszközök:

Földünk és környezetünk

Diavetítő, diasorozat

Írásvetítő, transzparenszek

Videó, televízió

Elektronikus ismerethordozók, interaktív tananyag

Ismeretterjesztő kiadványok, statisztikai kiadványok, évkönyvek, fotóalbumok, atlaszok

Folyóiratok

A Föld domborzati és politikai térképe, tematikus világtérképek

Az egyes kontinenseket ábrázoló domborzati és politikai térképek

Ország-, illetve országcsoport térképek a tananyagban részletesen feldolgozott térségekről

B) Tanulói segédletek (a tankönyvön és a munkafüzeten kívül)

Földrajzi atlasz

Egyszerű statisztikai évkönyv (zsebkönyv)

Elektronikus ismerethordozók

C) IKT-eszközök: számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, digitális tábla

FELHÍVJUK FIGYELMÜKET, HOGY A 7. OSZTÁLYOS TANKÖNYVHÖZ INTERAKÍV TANANYAG IS KÉSZÜLT.

A témakörök feldolgozása

1. Tájékozódás a földtörténeti időben

Javasolt óraszám: 3

Cél

Alakuljon ki és fejlődjön a tanulók tájékozódási képessége a földrajzi időben. Vegyék észre a társadalmi-történelmi és a földrajzi időbeliség eltérő dimenzióit. Ismerjék a kontinensek fejlődésének legfontosabb eseményeit, az események sorrendjét, hatását a kontinensek jelenlegi képeinek formálásában. Értsék meg, hogy a kontinensek emberi léptékkel változatlanok tűnő képe csak egy pillanat a Föld felszínfejlődésében.

Előzetes ismeretek

- Az időmérés
- A történelmi időszámítás
- A külső és a belső erők szerepe a felszín formálásában

Tartalom

Tanítási óra	Alapfogalmak
1. Tájékozódás a földtörténeti időben	Nagyságrend: milliárd év, millió év Földtörténet, ősidő, óidő, középidő, újidő, harmadidőszak, negyedidőszak
2. Bolygónk változó képe – ősidő, óidő	Ősföldek, táblás vidék, hegységrendszer, óidei hegységrendszerek, röghegység
3. Bolygónk változó képe – középidő, újidő	Pacifikus-hegységrendszer, Eurázsiai- hegységrendszer, gyűrthegység, jégkorszak, feltöltött síkság ANIMÁCIÓ: <ul style="list-style-type: none">– Közetrétegek felgyűrődése– Kontinensek vándorlása

Tevékenységek

A földtörténet legfontosabb eseményeinek elhelyezése a földtörténeti időszalagon.

A különböző korú kontinensrészek felismerése és megmutatása domborzati térképeken.

Követelmények

A tanulók ismerjék a földtörténeti időbeosztás nagy egységeit (idő), a legfontosabb időszakokat és korokat, tudják ezekhez kapcsolni a felszínfejlődés legfontosabb eseményeit.

Tudják megmutatni a domborzati, illetve szerkezeti térképen az egyes kontinensek nagy szerkezeti egységeit. Értsék a történelmi és a földtörténeti idő eltérő léptékét.

2. Afrika, Ausztrália és Óceánia, Sarkvidékek

Javasolt óraszám: 10

Cél

A tanulók legyenek tisztában a kontinensek földrajzi elhelyezkedésével és ennek hatásával a természetföldrajzi jellemzők kialakulásában. Ismerjék Afrika természeti és társadalmi-gazdasági tagolódását meghatározó adottságokat. Vegyék észre az eltérő gazdasági fejlettség kialakulásában szerepet játszó társadalmi-gazdasági tényezőket.

Ismerjék Ausztrália és Óceánia sajátos természeti adottságait, a gazdasági fejlődést meghatározó és befolyásoló társadalmi-történelmi tényezőket.

Lássák a kontinenseket sújtó környezeti veszélyeket, ezek hatását bolygónk életére.

Alakuljon ki reális kép a megismert országok, országcsoportok helyéről, szerepéről a világban.

Földünk és környezetünk

Előzetes ismeretek

- Tájékozódás a térképen, térképhasználat
- A külső és a belső erők szerepe a felszín formálásában
- Éghajlati övezetesség a Földön
- A földtörténet legfontosabb eseményei
- Az ókori Egyiptom

Tartalom

Tanítási óra	Alapfogalmak
4. Afrika szerkezeti felépítése, tájai	Ösföld, táblás vidék, árokrendszer, lépcsős vidék, medence, fennsík, Magas-Afrika, Alacsony-Afrika
5. Afrika természeti képe A Serengeti-síkság – egy darabka igaz vadon (olvasmány)	Forró övezet, mérsékelt övezet, passzát szélrendszer, egyenlítői éghajlat, szavanna éghajlat, trópusi sivatagi éghajlat, oázis, zuhatagos folyók, időszakos vízfolyások, lefolyástalan terület ANIMÁCIÓ: Afrika éghajlata
6. A fekete kontinens népessége	Gyarmatosítás, „fehér” Afrika, „fekete” Afrika, népességnövekedés, ellentétek, Éhség-övezet, eladósodás
7. Afrika gazdasága Egyiptom (olvasmány)	Gazdasági kettősség, nomád állattartás, égető-talajváltó gazdálkodás, ültetvények, kőolajbányászat, ásványkincsek, kézműipar, fejlettségi különbség, fejlődő országok, Nílus-völgy, Asszuáni-gát, öntözéses gazdálkodás, Szezei-csatorna, idegenforgalom
8. A legkisebb kontinens: Ausztrália	Ösföld, óidei hegységrendszer, trópusi övezet, mérsékelt övezet, monszun éghajlat, szavanna éghajlat, sivatagi éghajlat, mediterrán éghajlat, artézi medence, lefolyástalan terület
9. Élet a távoli kontinensen	Óslakosság, betelepülés, fejlett ipari ország, mezőgazdasági nagyhatalom, farmgazdaság, bányászat, természeti-tájképi érték
10. Óceánia a hatalmas szigetvilág Élet a szigeteken (olvasmány)	Melanézia, Polinézia, Mikronézia, vulkáni sziget, korallsziget, Új-Zéland ANIMÁCIÓ: Az atoll kialakulása
11. A hideg birodalma: a sarkvidékek	Arktisz, Antarktisz, hideg övezet, eszkimók, tundra, jégpáncél, ózonlyuk ANIMÁCIÓ: A sarkvidék megvilágítása
12. Összefoglalás	
13. Ellenőrzés	

Földünk és környezetünk

Tevékenységek

Afrikát és Ausztráliát bemutató tematikus térképek összehasonlító elemzése tanári irányítással. Az északi és a déli sarkvidék összehasonlítása. A kontinensek tipikus tájainak önálló bemutatása megadott szempontok alapján. Aktuális információk gyűjtése az országokkal kapcsolatban elektronikus és nyomtatott forrásokból, a helyszínek térképi azonosítása. Hazánk és a tanult ország, országcsoport kapcsolatainak bemutatása példák alapján. Tanulói gyűjtőmunka és kiselőadás a magyar utazók szerepéről Afrika megismerésében. A sarkvidékek meghódításának bemutatása tanulói kiselőadás alapján. Gyűjtőmunka, tablóképzés az egyes területeket ért környeztkárosító hatásokról, a védekezés és a megelőzés lehetőségeiről. Egy-egy kiválasztott ország, országcsoport népeinek jellegzetes életformája, szokásai, kultúrája – rövid tanulói ismertetés. Tipikus tevékenységek, élethelyzetek bemutatása szerepjáttékkal. Terméklisták készítése a kontinensekről származó hazánkban kapható termékekből.

Követelmények

Biztonsággal tudjanak tájékozódni a kontinensek, az egyes országok domborzati és politikai térképén. Tudják bemutatni példák alapján a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági jellemzők kapcsolatát, összefüggéseit. Tudják jellemezni képek, szövegrészletek alapján a kontinens tipikus tájait. Tudjanak példákat mondani Afrika különböző gazdasági fejlettségű országaira, térségeire. Ismerjék a gazdasági tevékenység területi eloszlásának okát és jellemzőit Ausztráliában.

Példák alapján tudják bemutatni az egyes országok, térségek szerepét a világban.

Röviden tudják összefoglalni az egyes kontinenseket, térségeket veszélyeztető környezeti problémákat.

3. Amerika

Javasolt óraszám: 9

Cél

A tanulók legyenek tisztában a kontinensek földrajzi elhelyezkedésével és ennek hatásával a természetföldrajzi jellemzők, kiemelten a vízszintes és a függőleges természetföldrajzi övezetesség kialakulására. Ismerjék Amerika természeti és társadalmi-gazdasági tagolódását,

Földünk és környezetünk

felosztását. Vegyük észre az eltérő gazdasági fejlettség kialakulásában szerepet játszó természeti adottságokat, társadalmi-gazdasági tényezőket.

Ismerjék és értsék az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődését, vezető világhatalommá alakulását befolyásoló természeti és társadalmi-történelmi tényezők szerepét.

Ismerjék a trópusi esőerdők, a sűrűn lakott területek, a rohamosan növekvő nagyvárosok, az ipari térségek környezeti problémáit.

Alakuljon ki reális kép a megismert országok helyéről, szerepéről a világban.

Előzetes ismeretek

- Tájékozódás a térképen, térképhasználat
- A külső és a belső erők szerepe a felszín formálásában
- Éghajlati övezetesség a Földön
- A földtörténet legfontosabb eseményei
- Felfedezők, hódítók, a felfedezések hatása

Tartalom

Tanítási óra	Alapfogalmak
14. Amerika szerkezete, felszíne	Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, ősföld, röghegység, gyűrthegység Pacifikus-hegységrendszer, feltöltött síkság, kőzetlemez-mozgások következményei ANIMÁCIÓ: A Pacifikus-hegységrendszer kialakulása
15. A természetföldrajzi övezetesség Amerikában	Hideg övezet, mérsékelt övezet, forró övezet, függőleges övezetesség, delta- és tölcsértorkolat, hurrikán, tornádó ANIMÁCIÓ: Amerika éghajlata
16. Dél-Amerika társadalmi, gazdasági képe	Kreol, mesztic, mulatt, Latin-Amerika, kőolaj, réz, ón, vasérc, ültetvényes gazdálkodás, fejlődő gépipar, Brazília
17. Közép-Amerika	Földhíd, szigetvilág, vulkánok, függőleges övezetesség, kivándorlás, eladósodás, Mexikó ANIMÁCIÓ: A vulkáni hegységek születése
18. Észak-Amerika Kanada (kiegészítő anyag)	Benépesülés, bevándorlás, természeti adottságok Búza, erdőállomány, kohászat, faipar, farmgazdaság, fejlett ipari ország
19. Az Amerikai Egyesült Államok	Agglomeráció, nagyhatalom, megalopolisz, multinacionális vállalat, termelékenység, szolgáltatások, övezetes mezőgazdaság, kereskedelem

Földünk és környezetünk

20. Az Amerikai Egyesült Államok gazdasági körzetei	Északi körzet, észak-atlanti-partvidék, Nagytavak vidéke, Közép-Nyugat, Déli-körzet, Nyugati-körzet, eltérő ütemű fejlődés
21. Összefoglalás	
22. Ellenőrzés	

Tevékenységek

Amerika természeti és gazdasági adottságait bemutató tematikus térképek összehasonlító elemzése tanári irányítással. A kontinens tipikus tájainak önálló bemutatása megadott szempontok alapján. Aktuális információk gyűjtése elektronikus és nyomtatott forrásokból az országokkal kapcsolatban, a helyszínek térképi azonosítása. Hazánk és a tanult országok kapcsolatának bemutatása példák alapján. Tanulói kiselőadás Amerika felfedezéséről és meghódításáról. Gyűjtőmunka: Amerika felfedezése után megismert és elterjedt élelmiszernövényekről. Gyűjtőmunka, tablóképzítés az egyes területeket ért környezetkárosító hatásokról, a védekezés és a megelőzés lehetőségeiről. Tablóképzítés, bemutató egy kiválasztott ország, országcsoport népeinek jellegzetes életformájáról, szokásairól, kultúrájáról. Információgyűjtés: amerikai nagyvállalatok hazánkban. Jellegzetes tájak, természetvédelmi területek, városok felismerése diaképek alapján. Egy elképzelt észak- vagy dél-amerikai turistaút programjának összeállítása. Tipikus tevékenységek, élethelyzetek bemutatása szerepjátékkal. Terméklisták készítése a kontinensekről származó hazánkban kapható termékekből.

Követelmények

Biztonsággal tudjanak tájékozódni a kontinens, illetve az egyes országok domborzati és politikai és térképén. Legyenek képesek egyszerű keresztszelvények értelmezésére, ezek alapján törvényszerűségek megfogalmazására. Tudják bemutatni példák alapján a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági jellemzők kapcsolatát, összefüggéseit. Tudják jellemezni képek, leírások segítségével a kontinens tipikus tájait és az azokra jellemző tevékenységeket. Tudjanak példákat mondani Amerika különböző gazdasági fejlettségű országaira, térségeire. Ismerjék az Egyesült Államok gazdasági körzeteinek legfontosabb jellemzőit, fő központjait. Példák alapján tudják bemutatni az egyes országok, térségek szerepét a világban.

Röviden tudják összefoglalni az egyes térségeket veszélyeztető környezeti problémákat.

Cél

A tanulók legyenek tisztában a kontinens földrajzi elhelyezkedésével, szerkezeti felépítésével és ennek hatásaival a természetföldrajzi jellemzők kialakulásában. Ismerjék Ázsia természeti és társadalmi-gazdasági tagolódását. Vegyék észre az eltérő gazdasági fejlettség kialakulásában szerepet játszó társadalmi-gazdasági tényezőket.

Ismerjék az egyes térségek adottságainak közös és sajátos vonásait, a gazdasági fejlődést befolyásoló eltérő társadalmi-történelmi tényezőket. Vegyék észre a vallás, a kultúra és hagyomány szerepét Délnyugat- illetve Délkelet-Ázsia gazdasági fejlődésében. Ismerjék fel a fejlett japán gazdaság hatását a térség gazdasági fellendülésében. Vegyék észre a térség egyes országai között és a több országon belül is kialakult hatalmas területi fejlettségi különbséget. Értsék meg a szénhidrogének bányászatának meghatározó szerepét Délnyugat-Ázsia gazdaságában.

Lássák az egyes térségeket veszélyeztető környezeti ártalmakat, ezek hatását bolygónk életére.

Alakuljon ki reális kép a megismert országok, országcsoportok helyéről, szerepéről a világban.

Előzetes ismeretek

- Tájékozódás a térképen, térképhasználat
- A külső és a belső erők szerepe a felszín formálásában
- Éghajlati övezetesség a Földön
- A földtörténet legfontosabb eseményei
- Az ókori India, Kína és Mezopotámia

Tartalom

Tanítási óra	Alapfogalmak
23. Ázsia szerkezete és felszíne	Eurázsia, Észak-, Belső-, Kelet-, Délkelet-, Délnyugat-Ázsia, ösföld, megfiatalodott röghegység, Eurázsiai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, feltöltött síkság
24. A természetföldrajzi övezetesség Ázsiában	Hideg övezet, mérsékelt övezet, forró övezet, tajga, sztyepp, sivatag, mérsékelt övezeti és trópusi monszun éghajlat

	ANIMÁCIÓ: <ul style="list-style-type: none"> – A monszun szélirányai – A monszunszél kialakulása, A szél kialakulása – Ázsia éghajlata
25. Ázsia társadalmi-gazdasági jellemzői	Sokszínű népesség, világvallások, népsűrűség, gyarmati múlt, nomád állattartás, öntözéses gazdálkodás, kétarcú társadalmi-gazdasági fejlettség
26. Délnyugat-Ázsia Turistaúton Délnyugat-Ázsiában (olvasmány)	Közel-Kelet, mohamedán vallás, kőolaj- és földgázkitermelés, oázisok, nomád pásztorkodás
27. India	Hinduizmus, kaszt, ősföld, feltöltött alföld, gyűrthegeység, trópusi monszun, földművelés, textilipar, fejlődő gépipar, elektronika, szoftverkészítés ANIMÁCIÓ: Dél-Ázsia országai és fővárosai
28. Belső-Ázsia és Kelet-Ázsia országa: Kína	Kelet-Kína, Nyugat-Kína, teraszos földművelés, kohászat, textilipar, gépipar, különleges gazdasági övezet, kikötő
29. Japán Tokiói városkép (olvasmány)	Szigetív, Pacifikus-hegységrendszer, vulkánosság, földrengés, technológiai park, kutatás-fejlesztés, japán csoda, külkereskedelem, közlekedés ANIMÁCIÓ: A japán monszun
30. Kelet- és Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodó országai	Vulkanizmus, földrengés, Eurázsiai- és Pacifikus-hegységrendszer, közlekedésföldrajzi helyzet, csúcstechnológia, gyors iparosodás ANIMÁCIÓ: Délkelet-Ázsia országai és fővárosai
31. Összefoglalás	
32. Ellenőrzés	

Tevékenységek

Ázsia természeti és gazdasági adottságait bemutató tematikus térképek összehasonlító elemzése tanári irányítással. A kontinens tipikus tájainak önálló bemutatása megadott szempontok alapján. A vulkánosság és a földrengések gyakoriságának magyarázata tematikus térképek alapján. A monszun szerepének bemutatása India életében szemelvények, tematikus térképek segítségével. Délnyugat-Ázsia szerepének bemutatása a világ kőolajtermelésében statisztikai adatok alapján. Aktuális információk gyűjtése elektronikus és nyomtatott forrásokból az országokkal kapcsolatban, a helyszínek térképi azonosítása. Hazánk és a tanult

Földünk és környezetünk

országok gazdasági kapcsolatainak bemutatása példák alapján. Terméklista összeállítása a hazánkban is kapható délkelet-ázsiai, kínai, japán termékekből. Kína és India népesedési folyamatainak összehasonlítása, illetve gazdasági fejlődésük bemutatása statisztikai adatok alapján. Japán világgazdasági jelentőségének bemutatása statisztikai adatok segítségével. Gyűjtőmunka, tablóképzés az egyes területeket ért környezetkárosító hatásokról, a védekezés és a megelőzés lehetőségeiről. Tablóképzés, bemutató egy kiválasztott ország, országcsoport népeinek jellegzetes életformájáról, szokásairól, kultúrájáról. Tipikus tevékenységek, élethelyzetek bemutatása szerepjátékkal. Információgyűjtés: japán nagyvállalatok hazánkban. Jellegzetes tájak, városok, kulturális emlékek felismerése diákok alapján.

Követelmények

Biztonsággal tudjanak tájékozódni a kontinens, illetve az egyes országok domborzati és politikai és térképén. Legyenek képesek tematikus térképek tanári irányítással történő összevetésére, ezek alapján törvényszerűségeket, összefüggéseket megfogalmazására. Statisztikai adatok alapján tudjanak következtetni az egyes országok népességföldrajzi, illetve gazdasági jellemzőire. Tudják bemutatni példák alapján a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági jellemzők kapcsolatát, összefüggéseit. Tudják jellemezni képek, leírások segítségével a kontinens tipikus tájait és az azokra jellemző tevékenységeket. Tudjanak példákat mondani Ázsia különböző gazdasági fejlettségű országaira, térségeire. Ismerjék Japán gyors gazdasági fejlődésében szerepet játszó tényezőket. Értsék a szénhidrogén-bányászat meghatározó szerepét Délnyugat-Ázsia társadalmi-gazdasági fejlődésében. Példák alapján tudják bemutatni az egyes országok, térségek szerepét a világban.

Röviden tudják összefoglalni az egyes térségeket veszélyeztető környezeti problémákat.

5. Európa

Javasolt óraszám: 19

Cél

A tanulók legyenek tisztában a kontinens földrajzi elhelyezkedésével és ennek hatásával a természetföldrajzi jellemzők kialakulására. Ismerjék Európa természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági tagolódását, felosztását. Vegyék észre az eltérő gazdasági fejlettség kialakulásában szerepet játszó természeti adottságokat, társadalmi-gazdasági és történeti tényezőket.

Földünk és környezetünk

Ismerjék az Európai Unió kialakulásának lépéseit, értsék az Unió megalakulásának és fokozatos bővítésének szükségességét. Vegyék észre a kontinens országainak eltérő társadalmi-gazdasági fejlődését, az egyes országokon belül megfigyelhető területi fejlettségi különbségeket. Ismerjék ezek okait és a mérséklésük lehetséges módjait. Legyenek tisztában az Európai Unió világgazdasági szerepével. Legyen reális képük a megismert országok helyéről, szerepéről a világban. A tananyag elsajátításával alakuljon ki és fejlődjön a tanulók a reális alapokon nyugvó Európa-tudata.

Ismerjék a sűrűn lakott területek, a rohamosan növekvő nagyvárosok, az ipari térségek környezeti problémáit.

Előzetes ismeretek

- Tájékozódás a térképen, térképhasználat
- A külső és a belső erők szerepe a felszín formálásában
- Éghajlati övezetesség a Földön
- A földtörténet legfontosabb eseményei
- A középkori Európa
- A földrajzi felfedezések hatása

Tartalom

Tanítási óra	Alapfogalmak
33. Európa kialakulása és felszíne	Eurázsia, Észak-, Nyugat-, Közép-, Dél-, Kelet-Európa, ösföld, óidei hegységrendszer, Eurázsiai-hegységrendszer, jégkorszak, feltöltött alföldek
34. Európa éghajlata és vízrajza	Hideg övezet, mérsékelt övezet, függőleges övezetesség, tengeráramlás hatása, egyenletes illetve ingadozó vízjárású folyók ANIMÁCIÓ: Európa éghajlata
35. Európa társadalmi-gazdasági képe	Fejlettségi különbség, eltérő történelmi múlt, népsűrűség, nyelvcsaládok, Európai Unió
36. Az Európai Unió	Európai Gazdasági Közösség, az Unió kialakulása és bővítése, védővám, belső piac, tagország, intézményrendszer ANIMÁCIÓ: Az Európai Unió országai
37. Észak-Európa természeti képe	Jégkorszak, tóvidék, fjord, éghajlatválasztó hegység, óceáni éghajlat, kontinentális éghajlat, tajga
38. Észak-Európa országai	Természeti erőforrás, tenger, hajózás, kőolaj- és földgázkitermelés, erdők, vízi energia,

Földünk és környezetünk

	szövetkezet ANIMÁCIÓ: Észak-Európa országai és fővárosai
39. Nyugat-Európa természeti képe	Röghegység, feltöltött medence, pusztuló tengerpart, épülő tengerpart, óceáni éghajlat ANIMÁCIÓ: Nyugat-Európa országai és fővárosai
40. Az Egyesült Királyság Angliai mozaik (olvasmány)	Gyarmatbirodalom, iparvidékek, kikötő, hagyományos iparvidék, sokoldalú gépipar
41–42. Franciaország A Benelux államok (olvasmány)	Iparvidék, kikötő, atomerőmű, gépipar, sokszínű mezőgazdaság, szolgáltatások, idegenforgalom
43. Dél-Európa természeti képe	Tagolt partvidék, gyűrthegység, vulkán, földrengés, mediterrán éghajlat, mediterrán táj
44. Élet a Pireneusi- és az Appennin félszigeten	Egyenlőtlen népességeloszlás, területi fejlettségi különbség, gépkocsigyártás, mediterrán mezőgazdaság, idegenforgalom
45. Dél-Európa keleti területének országai Görögország (olvasmány)	Rendszerváltás, délszláv utódállamok, nemzetiségek, gazdasági válság, idegenforgalom
46. Kelet-Európa természeti adottságai	Lőszábla, feketeföld, hátság, övezetesség, kontinentális éghajlat ANIMÁCIÓ: Kelet-Európa országai és fővárosai
47. Kelet-Európa társadalmi-gazdasági képe	Szovjetunió, függetlené váló államok, FÁK, nemzetiségek, hagyományos iparvidék, nehézipar, gabonatermesztés Ukrajna, Kárpátalja
48. Oroszország természeti adottságai	Ősföldek, röghegységek, gyűrthegységek, feltöltött alföldek, természetföldrajzi övezetesség, tajga, kőolaj- és földgázkészlet, vízerőmű ANIMÁCIÓ: Oroszország éghajlata
49. Oroszország társadalmi-gazdasági jellemzői	Övezetes mezőgazdaság, Szibéria meghódítása, nyersanyag-kitermelő- és exportáló ország, egyenlőtlen népességeloszlás, hagyományos iparvidék ANIMÁCIÓ: A volt Szovjetunió országai és fővárosai
50. Összefoglalás	
51. Számonkérés	

Tevékenységek

Európa természeti és gazdasági adottságait bemutató tematikus térképek összehasonlító elemzése tanári irányítással. A kontinens tipikus tájainak önálló bemutatása megadott

Földünk és környezetünk

szempontok alapján. Az Észak-atlanti áramlás hatásának bemutatása Európa éghajlatára tematikus térképek alapján. Az Európai Unió, illetve Oroszország világgazdasági szerepének bemutatása statisztikai adatok segítségével. A Kelet-európai-síkságon kialakult földrajzi övezetesség bemutatása tematikus térképek segítségével. Sajtófigyelő, aktuális információk gyűjtése az országokkal, az Európai Unióval kapcsolatban, a helyszínek térképi azonosítása. Hazánk és a tanult országok gazdasági kapcsolatainak bemutatása példák alapján. Az európai országok egyes csoportjaira jellemző népesedési folyamatainak bemutatása statisztikai adatok összehasonlítása alapján. Az egykori gyarmatbirodalmak jelentőségének bemutatása szemelvények segítségével. Könyvek, kiadványok alapján egy-egy kiválasztott védett európai természeti érték bemutatása. Gyűjtőmunka, tablókészítés az egyes területeket ért környezetkárosító hatásokról, a védekezés és a megelőzés lehetőségeiről. Tablókészítés, bemutató egy kiválasztott ország, országcsoport népeinek jellegzetes életformájáról, szokásairól, kultúrájáról. Jellegzetes tájak, városok, kulturális emlékek felismerése diaképek alapján. Turistaprogram összeállítása egy kiválasztott ország nevezetességeinek bemutatására.

Követelmények

Biztonsággal tudjanak tájékozódni a kontinens, illetve az egyes országok domborzati és politikai és térképén. Legyenek képesek tematikus térképek tanári irányítással történő összevetésére, ezek alapján törvényszerűségek, összefüggések megfogalmazására. Statisztikai adatok alapján tudjanak következtetni az egyes országok társadalmi-gazdasági jellemzőire. Tudják bemutatni példák alapján a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági jellemzők, kapcsolatát, összefüggéseit. Tudják jellemezni képek, leírások segítségével a kontinens tipikus tájait és az azokra jellemző tevékenységeket. Tudjanak példákat mondani Európa eltérő gazdasági fejlettségű térségeire, konkrét példákkal alátámasztani a bizonyos országokon belül megfigyelhető területi fejlettségi különbséget. Ismerjék az Európai Unió kialakulásában, bővítésében és gazdasági fejlődésében szerepet játszó tényezőket. Legyenek tisztában az Unió és Oroszország világgazdasági szerepével. Ismerjék a közelmúltban lejátszódó társadalmi-gazdasági átalakulás következményeit, szerepét az új, független államok kialakulásában. Példák alapján tudják bemutatni az egyes országok, térségek szerepét Európában, az Európai Unióban és a világban.

Tudják röviden összefoglalni az Európa és Oroszország egyes térségeit veszélyeztető környezeti problémákat, a megoldás lehetőségeit.

Földünk és környezetünk

Tanítási óra	
52. Év végi rendszerezés	
53. Év végi rendszerezés	
54. Év végi rendszerezés	
55. Év végi rendszerezés	
56. Év végi rendszerezés	